

HEDY ȘI ALBUMUL EI DE AMINTIRI

Hedy Klein s-a născut la Oradea, în România. A avea 16 ani când trupele naziste au ocupat orașul ei natal, care fusese asimilat Ungariei și redenumit Nagyvarad. A fost deportată în lagărul de concentrare Auschwitz-Birkenau, iar apoi a fost trimisă în muncă forțată într-o fabrică de muniții. După terminarea războiului, a părăsit ilegal România și a emigrat în Canada.

Ni se aduceau butoaie mari cu ceea ce ei numeau supă...nu am mâncat timp de trei zile, aproape patru...însă nu era o supă obișnuită, era o apă chioară, un fel de lichid cu crenguțe, nisip și pietricele...avea un gust oribil, dar apoi mi-am spus că dacă asta este tot ceea ce primim, dacă există o sursă de hrană, trebuie să mă forțez și să o beau, așa că m-am ținut de nas și am plâns și am continuat să înghit.

Hedy Klein s-a născut în 1928 în orașul Oradea din Transilvania de Nord, care la acea vreme făcea parte din România. Când a împlinit 11 ani, în 1939, Hedy a primit în dar un album de amintiri. Colegele ei de clasă, familia și prietenii i-au scris poezii, mesaje și au desenat în album, în română și maghiară.

În 1940, Transilvania de Nord a fost anexată Ungariei, iar administrația maghiară a impus restricții asupra drepturilor populației evreiești. Armata germană a intrat în Ungaria în martie 1944 și, împreună cu poliția militară maghiară, a construit ghetouri în care să fie închiși evreii. Evreii nu puteau să ia cu ei decât lucrurile de bază. Hedy și-a lăsat albumul de amintiri în grija mătușii sale Ilus care, căsătorită fiind cu un ungur și botezată, a reușit să scape de ghetozare. Condițiile din ghetou erau dificile:

Hedy și familia sa erau nevoiți să împartă o cameră cu alte 15 persoane, iar mâncarea pusă la dispoziție era limitată. Sute de oameni erau torturați în încercarea opresorilor de a afla unde și-au ascuns obiectele de valoare; mulți dintre aceștia au murit în urma torturilor la care fuseseră supuși.

După trei săptămâni ghetourile au fost golite, iar Hedy a fost înghesuită într-un vagon de vite alături de aproximativ 70 de oameni, inclusiv părinții ei. Li s-a dat o singură găleată cu apă de băut și una pentru necesități fiziologice. Trei zile mai târziu, au ajuns la Auschwitz-Birkenau; nu toată lumea a supraviețuit călătoriei. Hedy și părinții ei au fost despărțiți după coborârea din tren. Hedy a încercat să se realăture mamei sale, însă a fost oprită. Hedy nu și-a revăzut părinții niciodată; avea doar 16 ani.

Hedy nu mâncase de aproape patru zile când a ajuns la Auschwitz-Birkenau. Într-un final i s-a dat o supă diluată conținând nisip, pietricele și crenguțe în loc de legume sau carne. Supa, pe care Hedy o compara cu o apă chioară, avea un gust îngrozitor, însă Hedy se forța să o bea știind că este singura sursă de hrană.

Era prima dată când Hedy fusese separată de familie. Între apeluri, ei și ceilalți prizonieri li se permitea să se plimbe în jurul celorlalte barăci, astfel că Hedy a folosit această ocazie pentru a-și căuta prietenii sau familia. A reușit să-și găsească câteva dintre colegile de clasă, printre care Mazso, care făcuse acest desen în albumul de amintiri al lui Hedy:

Mazso a întrebat-o pe Hedy dacă îl cunoaște pe prietenul ei, George. Când Hedy i-a răspuns că îl cunoaște, Mazso i-a spus „Când vei ajunge acasă, găsește-l și spune-i cât de mult l-am iubit.” Hedy i-a răspuns, „de ce-mi spui mie asta? Spune-i personal când ajungi acasă.” Mazso i-a răspuns, „Știu că nu vei ajunge acasă. Știu că nu vei reuși, dar tu da.”

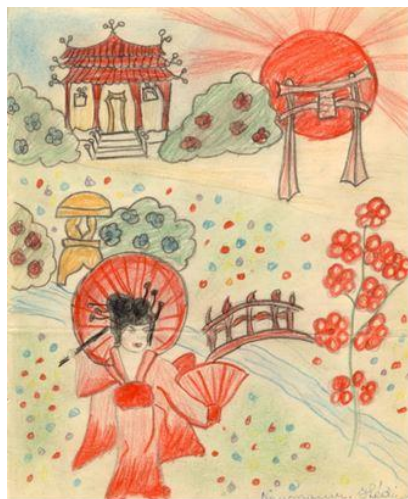
După câteva luni de groază în Auschwitz-Birkenau, Hedy a fost transferată, împreună cu verișoara ei, Eva, la o fabrică Volkswagen în Fallersleben, în Germania, unde a depus muncă forțată într-o fabrică de muniții. Deși condițiile din fabrică erau ceva mai bune decât la Auschwitz, fabrica nu era încălzită, iar Hedy și Eva nu dispuneau de haine groase.

În aprilie 1945, trupele americane au eliberat prizonierii, printre care și Hedy și verișoara ei Eva, încurajându-i să meargă în oraș și să ia cu ei orice doresc. Hedy și Eva și-au ales fiecare câte o rochie și au fost apoi duse într-un centru de refugiați în apropierea fostului lagăr de concentrare de la Bergen-Belsen. Câteva săptămâni mai târziu a fost organizat un transport care să o ducă pe Hedy înapoi la Oradea, care făcea din nou parte din România, deoarece forțele sovietice și române înlăturaseră trupele germane și maghiare.

În Oradea anului 1944 trăiau aproximativ 30.000 de evrei. Doar 2.000 au supraviețuit. Nici Mazso, nici părinții lui Hedy nu se aflau printre ei; fuseseră uciși de naziști. Hedy a fost îngrijită de mătușa ei Ilus și i s-a returnat albumul de amintiri.

Câțiva ani mai târziu, la vârsta de 19 ani, Hedy s-a îndrăgostit de Imre Bohm, pe care îl întâlnise cu câțiva ani în urmă la o serată de dans a școlii. S-au căsătorit la sfârșitul anului 1947. Știind că în scurt timp urma să fie instaurat un regim comunist, s-au decis să părăsească România ilegal. Au traversat Ungaria și au ajuns în Cehoslovacia; au trebuit să lase în urmă albumul de amintiri al lui Hedy. În Cehoslovacia au locuit cu o altă mătușă de-ale lui Hedy și au trimis aplicații pentru vize în mai multe țări. Canada a fost prima țară care le-a acordat vize, astfel că Hedy și Imre s-au mutat acolo în 1948. Hedy a găsit de lucru într-o fabrică, apoi a lucrat într-un birou, înainte de a se ocupa de magazinul familiei împreună cu soțul ei, Imre. Hedy trimitea bani și pachete cu mâncare mătușii ei Ilus în Oradea, iar în anii 60 a reușit să se întoarcă la Oradea pentru a o vizita și pentru a-și recupera albumul de amintiri pentru a-l duce cu ea înapoi în Canada. Hedy și Imre au avut doi copii, iar afacerea le mergea bine, reușind să deschidă trei magazine.

După moartea lui Imre în 1992, Hedy a decis să vorbească despre experiențele ei din timpul Holocaustului, încercând în special să combată antisemitismul și prejudecata. Hedy a vizitat o serie de școli din Canada prezentând albumul ei de amintiri și împărtășindu-și povestea de viață, cu scopul de a educa tinerii cu privire la pericolele prejudecății și ale discriminării.

Acest material a fost realizat cu sprijin și cooperare din partea Asociației Tikvah.

Tikvah
Oradea united in diversity. A Jewish voice.

www.tikvah.ro